

הערות הנוגעים לספירת העומר - שיעור 310

I. אם ספירת העומר בזמן הזה מדרבנן או מן התורה

- (א) עיין בבה"ל (תפ"ט - ח ד"ה "לספור העומר") דדעת הרמב"ם בתמידין (ז - כ"ג) והחינוך ועוד כמה פוסקים שהוא דאורייתא ודעת רוב הפוסקים הסכימו דספירה בזמן הזה אינו אלא דרבנן שהרי עכשיו ליכא קרבן עומר והספירה שבתורה הוא למנות מן קרבן עומר עד קרבן של שתי הלחם ועכשיו לא שייך זה (ר"ן) ורק זכר למקדש
- (ב) המחלוקת הנ"ל אם ספירת העומר בזמן הזה מצותה מהתורה או מדרבנן נוגעת לכמה הלכות
1. אם אפשר להקדים ולספור בין השמשות (זכ"ל תפ"ט - ח ד"ה "לספור" וזכ"ל תפ"ט - ז ד"ה "וכן")
 2. אם לא ספר בלילה ונזכר למחרתו בין השמשות (שע"ת סק"כ)
 3. אם להחמיר שלא לספור לפני זמן צאת הכוכבים לשיטת רבינו תם
 4. אם המצוה צריכה כוונה (מ"ז סק"ז - ו"כ"ז)
 5. אם קטן שהגדיל בימי הספירה יכול להמשיך בברכה
 6. לענין קדימה במצות

II. תדיר ומקודש יותר איזה מהם קודם (זכחים פ"ט - ז"ח רמב"ם תמידין ט - ז) כליל שבת ויש לפנינו ג' מצות ספירת העומר קריאת שמע וברכת המזון איזה מהם קודם

(א) תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם אפילו כשהתדיר רק מדרבנן והאינו תדיר מן התורה ולכן צריך להקדים ברכת המזון לספירת העומר אמנם ק"ש תדיר לברכת המזון של חובה (כשבת ויר"ט) ואין מצטרפין ברכת המזון דחול שאינו חובה ואפילו לספירת העומר אין לו שום קדימה (שו"ת שאגת אריה זרכות כ"ז) ולכן לשיטה זו הסדר הנכון הוא ק"ש שהוא תדיר ואח"כ ברכת המזון ואח"כ ספירת העומר

(ב) כשהאינו תדיר מן התורה והתדיר מדרבנן האינו תדיר קודם ורק אם שוים אומרים תדיר קודם (שו"ת נודע ביהודה ח - מ"ח) דהולכין אחר היותר קודש ולכן ברכת המזון קודם שהוא מדאורייתא וק"ש אינו חיוב גמור דאפשר יצא כבר בתפילת ערבית מ"מ יותר חשוב מספירה דלרוב הפוסקין הוא רק מדרבנן בזמנינו משא"כ ק"ש העיקר כרבנן דלא יצא ודלא כרבי יהודה דיצא מפלג המנחה (זרכות כ"ו)

(ג) אמנם עיין בהמור וקציעה דספה"ע קודמת למעריב דתפילה מדרבנן וספירה עיקרה מן התורה ואע"פ שמעריב תדיר ספה"ע קודם וזה כהנודע ביהודה (בה"ל תפ"ט ד"ה אחר תפילת) והנמוקי או"ח (תפ"ט - ז) חלק עליו דמעריב יש בו ק"ש שהוא מן התורה ולכן הוא קודם ולא משום תדיר ועוד כתב דתדיר ומוקודש יותר אינו מבואר ההלכה למעשה איזה קודם ע"ש

(ד) בבית הכנסת מקדשין קודם ספירה בליל שבת כדי להקדים עיולה יומא (תה"ד ס) והפמ"ג (ח"א סקט"ז) הביא הלבוש שכתב דקידוש קודם משום תדיר אמנם להתה"ד קידוש קודם אינו משום תדיר אלא משום דספה"ע מן התורה (כהרמב"ם) וקידוש על הכוס מדרבנן (כהרמב"ם) ולכן דאי לאו מטעם דעיולי יומא עדיף צריך להקדים ספה"ע שהוא יותר קודש ולכן לפי הפמ"ג שהביא דבריו מהא"ר דהתה"ד סבר כהנודע ביהודה דהמקודש קודם לתדיר

(ה) בביתו יספור קודם קידוש אם הוא זמנו דאסור לאכול קודם ספירה וכשיוצאין מבית הכנסת ועדיין יום גדול מקדשין תיכף וסופרין בזמנו (כף החיים תפ"ט - ז"ט)

(ו) למעשה נראה לי דכיון דרוב הפוסקים מכריעים כהנודע ביהודה והוא פוסק מופלג לכן סדר היותר טוב הוא ברכת המזון ואח"כ ק"ש ואח"כ ספירת העומר אם באים כאחד

III. למה לא מברכים על העומר כמו שמברכים ברכות קריאת שמע מפלג המנחה ואלך

(א) כתב המחבר (צטעף ג) דהמתפלל עם הציבור מבעוד יום מונה עמהם בלא ברכה ועיין בבה"ל (ז"ה "מצעוד יוס") שנחלקו האחרונים אם כוונתו "מבעוד יום" הוא לבין השמשות

בלבד או אפילו קודם לכן ודעת הט"ז והגר"א והמג"א שהוא רק בין השמשות שהוא ספק לילה ויוצאין לרוב הפוסקים דס"ל דספירה בזה"ז דרבנן ודעת הלבוש וא"ר וחזק יעקב ומאמ"ר ונה"ש "דמבעוד יום" הוא מפלג המנחה וכיון דחשבי זמן זה להתחלת לילה וקורין שמע ומתפללין מעריב כמו כן יש לנו לחשבו לילה לענין ספירה אבל דעת הגר"א והט"ז דהולכין אחר לילה ממש שצריך מציאות של לילה וזה נקרא תמימות ועיין במ"ב (תפ"ט - סק"ד) דנכון שלא לספור עד צאת הכוכבים ולהחוששים לשיטת ר"ת לענין צאת הכוכבים בדאורייתא ובדרבנן אזי יש להם להמתין אף לענין ספירת העומר לזמן ר"ת וכן שמעתי מרב מרדכי מרקוז

(ב) **ובערוך השלחן** (תפ"ט - ז) כתב **דבערב שבת** סומכין לספור בבין השמשות וע"ע בבה"ל (סק"ג ד"ה "ויצרך ויספור זלילה") דבערב שבת בציבור המאחרים יותר טוב ולא כהערוך השלחן ועיין בספר ספירת העומר (דף ס"ד)

IV. במנהגי התפילות לפני ואחרי ספירת העומר

(א) **ויש אומרים** דאם אמר הריני מוכן ומזומן לקיים מצות עשה של ספירת העומר והלוא לרוב הפוסקים דרבנן ואם כן עובר בכל תוסיף כשמכוין לדאורייתא וכן פסק הרמב"ם (זהלכות ממרים 3 - ל"ג) שאם אמר בשר עוף בחלב דאורייתא עובר בכל תוסיף ולכן צריך להשמיט "מצות עשה" ולומר מצות ספירת העומר (עיין בתשובות והנהגות 3 - רמ"ז)

(ב) **עוד כתב שם** שאנו לא נוהגין לספור כל ימי הספירה ביום גם כן דשמא אין בזה מצוה ויש בזה כל תוסיף אם אינו מכוון על תנאי שיש בזה מצוה ועוד הביא הגרי"ז ס' מבריסק טעם מה שאין אומרים שהחיינו על הספירה משום שהוא רק זכר בעלמא ולא דומה ליום טוב שני של גליות שהוא תיקון חכמים

V. אין לומר הפסוק שבע שבתות תמימות תהיינה בתוך נוסח לשם יחוד בליל מ"ט

לעומר שאם יאמר לו היום כך וכך נמצא שכבר מנה ספירת העומר ושוב לא יוכל אחר כך לחזור ולמנות בברכה (כף החיים תפ"ט - סק"ז) אבל דעת הפרי חדש (שס) דיכול לומר לו היום כך וכך דמצוה צריכה כוונה אפילו במצות דרבנן אבל אנו פסקינן כהמחבר אולם הט"ז (תפ"ט - סק"ז) כתב דאם השיב לו מספר הימים ולא הזכיר בדבריו "היום" בודאי שלא יצא ואע"פ שא"ר (סק"ג) חולק על הט"ז כמה אחרונים הסכימו לדבריו ועוד שהאומר לשם יחוד לפני המצוה בודאי שכוונתו לקיים המצוה לאחר מכן והרי הוא כאילו כיון במפורש שלא לצאת ואפילו למ"ד מצות אינן צריכות כוונה אינו יוצא (תוספות סוכה ל"ט. ד"ה עוצר) ודעת הרא"ה שיוצא ידי חובה בכל אופן אפילו כשמכוין שלא לצאת דעה יחידאה היא ועוד דעת הפרי חדש (סעיף ז) שצריך למנות ימים ושכועות ודעת הבה"ל (סעיף ח ד"ה "ספור זשאר ימים") שספירת הימים והשכועות בסיום כל שבוע היא לעיכובא אבל יש חולקים (כף החיים חות ג"ה) ולמעשה יש מקום להקל. ויש אומרים גם בליל ל"ג בעומר מבין השמשות והלאה לא יאמר היום ל"ג בעומר בסתם דבור ששוב לא יוכל לספור בברכה שאפילו הסופר בראשי תיבות יוצא ידי חובתו (שע"ת סעיף ו) ואין כאן כל ההיתרים הנזכרים למעלה ועיין בשו"ת יחזה דעת (ו - כ"ט) ואפשר יש עצה לחשוב תנאי מפורש דאינו רוצה לצאת בלא כוונה מפורש

VI. אם נשים מברכות על ספירת העומר יש ג' דעות בדין זה (א) דעת רב האי גאון

שכל לילה ולילה היא מצוה בפני עצמה ולכן אפילו אם שכח יום אחד יכול לספור בברכה (ב) ודעת רב סעדיה גאון הוא שכל הימים מט"ז בניסן עד ה' בסיון היא מצוה אחת ולכן כל שהתחיל לספור בלילה הראשון אע"פ שדילג באחד משאר הלילות אין חשש (ג) אבל אנו פסקינן כדעת הבה"ג שכל מ"ט הימים הם המשך אחד דבעינן תמימות ולכן אם דילג יום אחד סופר בלא ברכה (שו"ע סעיף ח) אבל אם הוא מסופק אם דילג יום אחד יש ספק ספיקא שמא לא דילג ואת"ל שדילג שמא הלכה כהפוסקים החולקים על הבה"ג וגם הנשים שמא לא יטעו ואפילו אם יטעו יכולות לספור בברכה כנ"ל או לספור בלא ברכה אבל כמה אחרונים כתבו שכל ברכותיה בימים שלפני ששכחה לספור נהיו ברכות לבטלה למפרע וצ"ע (ספירת העומר דף ק"ד) ובנות הספרדים שאין מברכות על תקיעת שופר (תקפ"ט - ו) אסור לברכות. ונשינו אם רוצים בדוקא לספור יש מי לסמוך עליו (ערוך השלחן תפ"ט - ד)

נפס' לשל'ו נשמות אב' אורי ר' אל'עזר ליפא ב"ר יעקב ארזב' ע"ה אב' אורתי' האשה רחל ב"ר גרשון מונק הסניף הכהן ע"ה